

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 9 september 2015*

”Begäran om förhandsavgörande — Migrerande arbetstagare — Social trygghet — Tillämplig lagstiftning — Rhenskeppare — E 101-intyg — Bevisvärde — Anhängiggörande vid domstolen — Skyldighet att begära förhandsavgörande”

I de förenade målen C-72/14 och C-197/14,

angående beslut att begära förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, från *Gerechthof te 's-Hertogenbosch* och *Hoge Raad der Nederlanden* (Nederländerna), av den 7 februari respektive den 28 mars 2014 som inkom till domstolen den 10 februari respektive den 18 april 2014 i målet

X

mot

Inspecteur van Rijksbelastingdienst (C-72/14),

och

T.A. van Dijk

mot

Staatssecretaris van Financiën (C-197/14),

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden R. Silva de Lapuerta (referent) samt domarna J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, J.L. da Cruz Vilaça och C. Lycourgos,

generaladvokat: N. Wahl,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— X och T.A. van Dijk, genom M.J. van Dam, advocaat,

* Rättegångsspråk: nederländska.

- Nederländernas regering, genom M. Bulterman, M. de Ree, H. Stergiou och J. Langer, samtliga i egenskap av ombud,
- Tjeckiens regering, genom M. Smolek, i egenskap av ombud,
- Tysklands regering, genom T. Henze och J. Möller, båda i egenskap av ombud,
- Greklands regering, genom E.-M. Mamouna, M. Tassopoulou och A. Samoni-Rantou, samtliga i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom D. Martin och W. Roels, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 13 maj 2015 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Respektive begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 7.2 a i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen samt artiklarna 10c–11a, 12a och 12b i rådets förordning (EEG) nr 574/72 av den 21 mars 1972 om tillämpningen av förordning (EEG) nr 1408/71, i deras ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 118/97 av den 2 december 1996 (EGT L 28, 1997, s. 1), i ändrad lydelse enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 647/2005 av den 13 april 2005 (EUT L 117, s. 1) (nedan kallade förordning nr 1408/71 respektive förordning nr 574/72), och tolkningen av artikel 267 tredje stycket FEUF.
- 2 Den ena begäran har framställts i ett mål mellan X och Inspecteur van Rijksbelastingdienst (den nationella skattemyndigheten) och den andra i ett mål mellan T.A. van Dijk och Staatssecretaris van Financiën (statssekreterare med ministerlika befogenheter). Målen rör beskattningsbeslut beträffande X respektive T.A. van Dijk.

Tillämpliga bestämmelser

Internationell rätt

- 3 Överenskommelsen om rhenskepparnas sociala trygghet antogs av regeringskonferensen för att revidera avtalet av den 13 februari 1961 om rhenskepparnas sociala trygghet, undertecknad i Genève den 30 november 1979 (nedan kallad överenskommelsen om rhenskepparna). Följande föreskrivs i artikel 2.1 i överenskommelsen:

”Med undantag för bestämmelserna i artiklarna 9.2 och 54 ska denna överenskommelse vara tillämplig inom de avtalsslutande parternas territorier på alla personer som är eller har varit rhenskeppare enligt lagstiftningen i en eller flera av de avtalsslutande parterna och på dessa personers familjemedlemmar och efterlevande.”

Unionsrätt

Förordning nr 1408/71

- 4 I artikel 6 i förordning nr 1408/71 föreskrivs att den förordningen ska ersätta bestämmelserna i alla konventioner om social trygghet mellan två eller flera medlemsstater inbördes, eller minst två medlemsstater och en eller flera andra stater.
- 5 Artikel 7 i förordning nr 1408/71 har rubriken ”Internationella bestämmelser som inte påverkas av denna förordning”. I artikel 7.2 a föreskrivs att utan hinder av artikel 6 ska bestämmelserna i överenskommelsen om rhenskepparna fortfarande gälla.
- 6 Avdelning II i förordning nr 1408/71, som innefattar artiklarna 13–17a, innehåller regler om bestämmande av tillämplig lagstiftning i fråga om social trygghet.

Förordning nr 574/72

- 7 I avdelning III i förordning nr 574/72, som har rubriken ”Tillämpning av förordningens bestämmelser om bestämmande av tillämplig lagstiftning”, fastställs hur artiklarna 13–17 i förordning nr 1408/71 ska tillämpas.
- 8 I synnerhet i artiklarna 10c–11a, 12a och 12b i förordning nr 574/72 föreskrivs att den institution som anges av den behöriga myndigheten i den medlemsstat vars lagstiftning ska fortsätta att gälla enligt artiklarna 13.2 d, 14.1 a samt 14.2 a och b, 14a.1 a samt 14.2 och 14.4, 14b.1, 14b.2 och 14b.4, 14c a, 14e och 17 i förordning nr 1408/71 ska utfärda ett intyg, kallat E 101-intyg, i vilket anges att den aktuella arbetstagaren omfattas av den medlemsstatens lagstiftning.

Målen vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

Mål C-72/14

- 9 X är nederländsk medborgare och var under år 2006 bosatt i Nederländerna och arbetade som rorsman på ett motorfartyg som var registrerat i Nederländerna.
- 10 Under år 2006 seglade det fartyget i yrkesmässigt syfte inte endast på Rhen, utan oftast även på andra inre vattenvägar.
- 11 Under år 2006 var X i övrigt anställd av ett företag med hemvist i Luxemburg.
- 12 Den 25 november 2004 lämnade ministeriet för trafik- och vattenvägar (Ministerie van Verkeer en Waterstaat) fartygets ägare, ett företag med hemvist i Rotterdam (Nederländerna), ett tillstånd för fartyget att segla på Rhen (Rijnvaartverklaring) i enlighet med artiklarna 1 h och 5.1 i lagen om transport på inre vattenvägar (Wet vervoer binnenvaart).
- 13 X ansökte hos den behöriga institutionen i Luxemburg om att anslutas till systemet för social trygghet i Luxemburg. Den behöriga myndigheten biföll ansökan. Den 1 mars 2006 utfärdade Union des caisses de maladie à Luxembourg ett E 101-intyg för X med anledning av hans verksamhet.

- 14 X upprättade en deklARATION avseende inkomstskatt och socialförsäkringsavgifter för år 2006 på grundval av en skattepliktig inkomst av tjänst på 31 647 euro. I deklARATIONEN begärde X befrielse från uttag av socialförsäkringsavgifter och avdrag för att undvika dubbelbeskattning. Vid taxeringen beviljade Inspecteur van Rijksbelastingdienst varken avgiftsbefrielsen eller avdraget för att undvika dubbelbeskattning. Inspecteur korrigerade dessutom skatteberäkningen.
- 15 X påfördes således inkomstskatt och socialförsäkringsavgifter för år 2006 grundat på en skattepliktig inkomst av tjänst på 28 914 euro.
- 16 X begärde omprövning av bland annat beslutet att inte bevilja undantag från skyldigheten att betala socialförsäkringsavgifter för det aktuella året. Inspecteur van Rijksbelastingdienst ansåg att begäran saknade grund och avslog den.
- 17 X överklagade avslagsbeslutet till Rechtbank Breda, som ogillade överklagandet. X överklagade därvid Rechtbank Bredas dom till Gerechtshof te 's-Hertogenbosch.
- 18 Gerechtshof te 's-Hertogenbosch fann att Rechtbank Breda hade gjort en riktig bedömning när den slog fast att X är rhenskeppare i den mening som avses i överenskommelsen om rhenskepparna och att lagvalsreglerna i den överenskommelsen därför är tillämpliga på honom. Gerechtshof te 's-Hertogenbosch vill få klarhet i vilken räckvidd det E 101-intyg kan ha som utfärdades den 1 mars 2006 av den institution i Luxemburg som är behörig att utfärda sådana intyg.
- 19 Mot denna bakgrund beslutade Gerechtshof te 's-Hertogenbosch att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:
 - ”1) I domen i målet FTS (C-202/97, EU:C:2000:75) slog domstolen fast att ett E 101-intyg som utfärdats av en behörig institution i en medlemsstat är bindande för det sociala trygghetssystemets institutioner i andra medlemsstater, även om intyget innehåller sakliga felaktigheter. Gäller detta även i ett fall som det förevarande, i vilket förordningens lagvalsregler inte är tillämpliga?
 - 2) Har det för svaret på denna fråga betydelse att den behöriga institutionen inte hade för avsikt att utfärda ett E 101-intyg, men av administrativa skäl medvetet och avsiktligt använde sig av handlingar som till sin form och sitt innehåll såg ut som E 101-intyg, och den berörde trodde och rimligen kunde tro att vederbörande hade mottagit ett sådant intyg?”

Mål C-197/14

- 20 Mellan den 1 januari 2007 och den 30 juni 2007 var T.A. van Dijk, som då var bosatt i Nederländerna, anställd av Christa Intershipping Sàrl, som är ett företag som är etablerat i Luxemburg. T.A. van Dijk arbetade under den tiden i synnerhet som befälhavare på ett fartyg som trafikerade de inre vattenvägarna i flera medlemsstater, främst Rhen med bifloder och förbindelser till öppna havet.
- 21 De luxemburgska myndigheterna utfärdade ett E 101-intyg för T.A. van Dijk. Av intyget framgår att den luxemburgska lagstiftningen om social trygghet, i enlighet med förordning nr 1408/71, är tillämplig på honom från och med den 1 september 2004.
- 22 T.A. van Dijk delgavs ett beskattningsbeslut avseende inkomstskatt för år 2007 angående socialförsäkringsavgifter och ett beskattningsbeslut avseende sjukvårdsförsäkringsavgifter för samma år, beräknade på hans inkomster. De nederländska skattemyndigheterna fastställde beskattningsbesluten sedan T.A. van Dijk begärt omprövning av dem.

- 23 T.A. van Dijk överklagade besluten om avslag på hans begäran om omprövning till Rechtbank te 's-Gravenhage som fastställde de aktuella beskattningsbesluten. T.A. van Dijk överklagade därefter det avgörandet till Gerechtshof te 's-Gravenhage.
- 24 Gerechtshof te 's-Gravenhage fastställde Rechtbank te 's-Gravenhages avgörande. Gerechtshof te 's-Gravenhage slog särskilt fast att den berörde borde anses vara rhenskeppare i den mening som avses i överenskommelsen om rhenskepparna och att det nederländska systemet för social trygghet var tillämpligt på honom i enlighet med artikel 11.2 i den överenskommelsen. Gerechtshof te 's-Gravenhage slog dessutom fast att det aktuella E 101-intyget inte kunde tillmätas någon rättslig status, eftersom det hade utfärdats på grundval av förordning nr 1408/71 som enligt artikel 7.2 a i samma förordning inte var tillämplig på T.A. van Dijk.
- 25 T.A. van Dijk överklagade Gerechtshof te 's-Gravenhages dom till Hoge Raad der Nederlanden.
- 26 Det framgår av beslutet om hänskjutande att Hoge Raad der Nederlanden redan tidigare har haft tillfälle att avgöra frågan om räckvidden av E 101-intyg i ett mål som liknar det nationella målet.
- 27 I dom nr 12/04012 av den 11 oktober 2013 (ECLI:NL:HR:2013:CA0827) fann Hoge Raad der Nederlanden att ett utfärdat E 101-intyg inte kan tillmätas någon betydelse och att principen om lojalt samarbete inte åsidosätts om den berörda personen betraktas som rhenskeppare i den mening som avses i artikel 1 m i överenskommelsen om rhenskepparna och därmed omfattas av den överenskommelsen men inte av förordning nr 1408/71.
- 28 Hoge Raad meddelade detta avgörande utan att hänskjuta någon tolkningsfråga till domstolen, eftersom den ansåg att det inte förelåg några rimliga tvivel om tolkningen.
- 29 Gerechtshof te 's-Hertogenbosch hänsköt däremot två tolkningsfrågor till domstolen genom beslut av den 7 februari 2014 (nr 13/00040, ECLI:NL:GHSHE:2014:248, V-N 2014/12.15). Dessa utgör föremålet för mål C-72/14.
- 30 Eftersom svaret på de frågorna kan ha betydelse för målet vid Hoge Raad, måste den domstolen ta ställning till huruvida det målet, i likhet med Hoge Raads dom av den 11 oktober 2013, kan avgöras utan att begära förhandsavgörande från domstolen och utan att invänta svaret på tolkningsfrågorna från Gerechtshof te 's-Hertogenbosch.
- 31 Eftersom Hoge Raad der Nederlanden anser att svaret på den fråga om tolkningen av unionsrätten som uppkommit vid den domstolen är så uppenbart att det inte föreligger något rimligt tvivel, vill Hoge Raad få klarhet särskilt i huruvida de villkor som anges i punkt 16 i domen i målet Cilfit m.fl. (283/81, EU:C:1982:335) kan anses vara uppfyllda.
- 32 Mot denna bakgrund beslutade Hoge Raad der Nederlanden att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:
- ”1) Är Hoge Raad der Nederlanden i egenskap av högsta nationella domstol skyldig att, när en nationell domstol i lägre instans har begärt ett förhandsavgörande, också begära ett sådant förhandsavgörande eller invänta svaret på den lägre instansens fråga, även om Hoge Raad anser att den korrekta tillämpningen av unionsrätten på den aktuella punkten är så uppenbar att det inte finns utrymme för något rimligt tvivel om hur frågan ska besvaras?
- 2) Om fråga 1 besvaras jakande, är då de behöriga nederländska myndigheterna på området för social trygghet bundna av ett E 101-intyg som den behöriga myndigheten i en annan medlemsstat har utfärdat, även om intyget rör en rhenskeppare och lagvalsreglerna i förordning nr 1408/71, som intyget avser, enligt artikel 7.2 a i den förordningen därmed inte är tillämpliga?”

- 33 Genom beslut av domstolens ordförande den 24 februari 2015 förenades målen C-72/14 och C-197/14 vad gäller det muntliga förfarandet och domen.

Prövning av tolkningsfrågorna

Inledande anmärkningar

- 34 Det följer av besluten om hänskjutande att klagandena i de nationella målen är rhenskeppare och att den institution som är behörig att utfärda sådana intyg i Luxemburg, har utfärdat E 101-intyg för dem.
- 35 Av beslutet om hänskjutande i mål C-72/14 följer vidare att den ovannämnda institutionen, i enlighet med lagvalsreglerna enligt överenskommelsen om rhenskepparna, ansåg att klaganden i det nationella målet omfattas av den luxemburgska lagstiftningen. Det framgår dessutom att den institutionen använde E 101-intyget för att intyga att klaganden i det nationella målet var ansluten till det luxemburgska socialsystemet, eftersom det inte finns någon motsvarighet enligt den överenskommelsen till ett formulär som motsvarar E 101-intyget.
- 36 De frågor som de hänskjutande domstolarna har ställt ska besvaras med utgångspunkt i dessa förutsättningar. Förevarande dom innehåller inte någon bedömning av huruvida klagandena i de nationella målen ska anses vara rhenskeppare eller av vilken nationell lagstiftning som är tillämplig på dem.

Frågorna i mål C-72/14 och den andra frågan i mål C-197/14

- 37 De hänskjutande domstolarna har ställt frågorna i mål C-72/14 och den andra frågan i mål C-197/14, som ska prövas gemensamt, för att få klarhet i huruvida artikel i 7.2 a i förordning nr 1408/71 och artiklarna 10c–11a, 12a och 12b i förordning nr 574/72 ska tolkas så, att ett intyg som den behöriga institutionen i en medlemsstat utfärdat i form av ett E 101-intyg för att intyga att en arbetstagare omfattas av sociallagstiftningen i den medlemsstaten, trots att arbetstagaren omfattas av överenskommelsen om rhenskepparna, är bindande för institutionerna i de övriga medlemsstaterna. De hänskjutande domstolarna vill vidare få klarhet i huruvida den omständigheten att den institution som utfärdade intyget inte hade för avsikt att utfärda ett riktigt E 101-intyg, utan använde standardformuläret för det intyget av administrativa skäl, är relevant i det avseendet.
- 38 Domstolen erinrar om att E 101-intyget motsvarar ett standardformulär som den institution som utsetts av den behöriga myndigheten i den medlemsstat vars lagstiftning i fråga om social trygghet är tillämplig ska utfärda i enlighet med avdelning III i förordning nr 574/72 för att intyga att migrerande arbetstagare, som befinner sig i en av de situationer som avses i vissa bestämmelser i avdelning II i förordning nr 1408/71, omfattas av lagstiftningen i den medlemsstaten, på det sätt som framgår ovan av punkterna 7 och 8.
- 39 Det framgår således att frågan huruvida E 101-intyg används är relevant endast när reglerna om fastställelse av tillämplig lagstiftning i fråga om social trygghet enligt avdelning II i förordning nr 1408/71 är tillämpliga på de aktuella arbetstagarna. Detta stöds av formuleringarna i standardformuläret, eftersom de formuleringarna inte avser några andra situationer än sådana som avser arbetstagare som omfattas av tillämpningsområdet för avdelning II i den förordningen.

- 40 Domstolen har för övrigt slagit fast att ett eftersom ett sådant intyg skapar en presumtion för att det är riktigt att de arbetstagare som utstationeras ska omfattas av det sociala trygghetssystemet i den medlemsstat där det utstationerande företaget är etablerat, är intyget bindande för den behöriga institutionen i den medlemsstat till vilken dessa arbetstagare utstationeras (dom Herbosch Kiere, C-2/05, EU:C:2006:69, punkt 24).
- 41 Domstolen har slagit fast att så länge som ett E 101-intyg inte har återkallats eller förklarats ogiltigt av myndigheterna i den medlemsstat som utfärdat det är ett E 101-intyg bindande för den behöriga institutionen och domstolarna i den medlemsstat där arbetstagarna är utstationerade (dom Herbosch Kiere, C-2/05, EU:C:2006:69, punkt 33).
- 42 Eftersom E 101-intyg är bindande för den behöriga institutionen, finns det dessutom ingenting som motiverar att den person som har anlitat arbetstagaren inte följer intyget. Om den personen tvivlar på att intyget är giltigt, ska han emellertid informera institutionen i fråga (dom Banks m.fl., C-178/97, EU:C:2000:169, punkt 47).
- 43 Den rättspraxis som domstolen har erinrat om ovan i punkterna 40–42 avser sådana förhållanden då E 101-intyg har utfärdats för arbetstagare som omfattas av avdelning II i förordning nr 1408/71.
- 44 Såsom angetts ovan i punkt 34, utfärdades de E 101-intyg som är i fråga i den nationella domstolen emellertid för rhenskeppare.
- 45 I artikel 7.2 a i förordning nr 1408/71 föreskrivs att utan hinder av bestämmelserna i artikel 6 i samma förordning – enligt vilken den förordningen i princip ska ersätta bestämmelserna i alla konventioner om social trygghet mellan två eller flera medlemsstater inbördes, eller minst två medlemsstater och en eller flera andra stater – ska överenskommelsen om rhenskepparna fortfarande gälla.
- 46 Härav följer att rhenskepparna inte omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 1408/71, utan av tillämpningsområdet för överenskommelsen om rhenskepparna. Därför ska frågan om vilken lagstiftning om social trygghet som är tillämplig på rhenskepparna inte avgöras enligt avdelning II i den förordningen, utan enligt den överenskommelsen.
- 47 Ett intyg som en institution i en medlemsstat har utfärdat för att som i fråga om intygen i det nationella målet intyga att en arbetstagare som är rhenskeppare omfattas av lagstiftningen i den medlemsstaten kan inte anses utgöra ett E 101-intyg, även om det har samma form och oberoende av huruvida det har utfärdats av den institution som är den behöriga myndigheten i en medlemsstat – i den mening som avses i förordning nr 1408/71 – har angett vara behörig att utfärda sådana intyg.
- 48 Ett sådant intyg kan därför inte ha de rättsverkningar som är utmärkande för E 101-intyg. En av dessa är att intyget är bindande för institutitoner i andra medlemsstater än den där den institution hör hemma som har utfärdat intyget.
- 49 Den omständigheten att den utfärdande institutionen inte hade för avsikt att utfärda ett E 101-intyg, men använde ett standardformulär som mall av administrativa skäl, är i det här sammanhanget inte relevant för svaret på tolkningsfrågorna.
- 50 Den omständigheten att ett intyg som avser en rhenskeppare har utfärdats i form av ett E 101-intyg – på det sätt som är i fråga i det nationella målet – inte medför de rättsverkningar som följer av ett E 101-intyg, innebär för den sakens skull inte att intyget helt saknar rättsverkan.
- 51 Av vad ovan anförts följer att frågorna i mål C-72/14 och den andra frågan i mål C-197/14 ska besvaras på följande sätt. Artikel 7.2 a i förordning nr 1408/71 och artiklarna 10c–11a, 12a och 12b i förordning nr 574/72 ska tolkas så, att ett intyg som den behöriga institutionen i en medlemsstat har utfärdat i form av ett E 101-intyg för att intyga att en arbetstagare omfattas av sociallagstiftningen i den

medlemsstaten, trots att arbetstagaren omfattas av överenskommelsen om rhenskepparna, inte är bindande för institutionerna i övriga medlemsstater. Den omständigheten att den institution som utfärdade intyget inte hade för avsikt att utfärda ett riktigt E 101-intyg, utan använde standardformuläret för det intyget av administrativa skäl, är inte relevant i det avseendet.

Den första frågan i mål C-197/14

- 52 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan i mål C-197/14 för att få klarhet i huruvida artikel 267 tredje stycket FEUF ska tolkas så, att en nationell domstol som den hänskjutande domstolen, mot vars avgöranden det inte finns något rättsmedel enligt nationell lagstiftning, är skyldig att begära ett förhandsavgörande när en nationell domstol i lägre instans har begärt ett förhandsavgörande i ett mål som liknar målet vid den förstnämnda domstolen och som avser exakt samma problemställning, eller om den är skyldig att invänta svaret på den frågan.
- 53 Domstolen har enligt artikel 267 FEUF behörighet att meddela förhandsavgöranden om tolkningen av fördragen och om tolkningen och giltigheten av de rättsakter som har antagits av unionens institutioner, organ eller byråer. I andra stycket i denna artikel föreskrivs att en nationell domstol får ställa sådana frågor till domstolen, om den anser att ett beslut i frågan är nödvändigt för att döma i saken, och i tredje stycket föreskrivs att en nationell domstol är skyldig att göra det om den är en domstol mot vars avgöranden det inte finns något rättsmedel enligt nationell lagstiftning (dom Melki och Abdeli, C-188/10 och C-189/10, EU:C:2010:363, punkt 40).
- 54 Skyldigheten för de nationella domstolar, mot vars avgöranden det inte finns något rättsmedel enligt nationell rätt, att föra en fråga vidare till domstolen enligt artikel 267 tredje stycket FEUF utgör närmare bestämt ett led i samarbetet mellan de nationella domstolarna, som ska tillämpa unionsrätten, och domstolen för att säkerställa att unionsrätten tillämpas korrekt och tolkas enhetligt i alla medlemsstater (dom Cilfit m.fl., 283/81, EU:C:1982:335, punkt 7).
- 55 Domstolen har preciserat att de nationella domstolar mot vars avgöranden det inte finns något rättsmedel enligt nationell lagstiftning är skyldiga att begära förhandsavgörande angående en unionsrättslig fråga såvida de inte har funnit att frågan saknar relevans, att den ifrågavarande unionsbestämmelsen redan har tolkats av domstolen eller att den korrekta tolkningen av unionsrätten är så uppenbar att det inte finns utrymme för något rimligt tvivel. Huruvida så är fallet ska bedömas med beaktande av unionsrättens särdrag, de särskilda svårigheter som dess tolkning medför samt risken för skillnader i rättspraxis inom unionen (dom Cilfit m.fl., 283/81, EU:C:1982:335, punkt 21).
- 56 När en nationell domstol i lägre instans än den hänskjutande domstolen, såsom i förevarande mål har framställt en begäran om förhandsavgörande till domstolen i en unionsrättslig fråga som liknar den fråga som uppkommit vid den hänskjutande domstolen och som avser exakt samma problemställning uppkommer frågan huruvida dessa omständigheter hindrar att de villkor som följer av domen Cilfit m.fl. (283/81, EU:C:1982:335) är uppfyllda, nämligen att det slås fast att en *acte clair* föreligger, och framför allt att den korrekta tillämpningen av unionsrätten är så uppenbar att det saknas utrymme för rimligt tvivel.
- 57 Det ankommer härvid uteslutande på den nationella domstol vid vilken målet anhängiggjorts och som har ansvaret för det rättsliga avgörandet att mot bakgrund av omständigheterna i målet bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att döma i saken som relevansen av de frågor som ställs till domstolen (dom Eon Aset Menidjunt, C-118/11, EU:C:2012:97, punkt 76).
- 58 Enligt den rättspraxis som följer av domen i målet Cilfit m.fl. (283/81, EU:C:1982:335) ankommer det på den nationella domstolen ensam att bedöma huruvida den korrekta tillämpningen av unionsrätten är så uppenbar att det saknas utrymme för rimligt tvivel och följaktligen för att besluta att avstå från att hänskjuta en fråga om tolkningen av unionsrätten som har uppkommit vid den nationella

domstolen till domstolen (dom Intermodal Transports, C-495/03, EU:C:2005:552, punkt 37 och där angiven rättspraxis), samt att avgöra frågan på sitt eget ansvar (som Cilfit m.fl., 283/81, EU:C:1982:335, punkt 16).

- 59 Detta innebär att det ankommer på de nationella domstolar, mot vars avgöranden det inte finns något rättsmedel enligt nationell lagstiftning, att ensamma och på eget ansvar göra en oberoende bedömning av huruvida det är fråga om en *acte clair*.
- 60 Under sådana förhållanden som i det nationella målet måste en medlemsstats högsta domstol visserligen ta med den omständigheten i sin bedömning att en domstol i lägre instans har framställt en begäran om förhandsavgörande som domstolen ännu inte har avgjort. En sådan omständighet kan emellertid inte i sig utgöra hinder för att den nationella högsta domstolen, efter en prövning som uppfyller villkoren i domen Cilfit m.fl. (283/81, EU:C:1982:335), slår fast att det är fråga om en *acte clair*.
- 61 Det förhållandet att en domstol i lägre instans har framställt en begäran om förhandsavgörande angående samma frågeställning som den som uppkommit i målet vid den högsta nationella domstolen innebär inte i sig att villkoren i domen Cilfit m.fl. (283/81, EU:C:1982:335) inte längre kan vara uppfyllda. Den sistnämnda domstolen kan således besluta att avstå från att begära ett förhandsavgörande och avgöra målet vid den domstolen på eget ansvar. Ett sådant förhållande medför därför inte heller att den högsta nationella domstolen är skyldig att invänta domstolens svar på den lägre instansens fråga.
- 62 Detta konstaterande bekräftas för övrigt i domstolens praxis. Enligt denna utgör artikel 267 FEUF inte hinder för att avgöranden från en domstol – mot vars avgöranden det inte finns något rättsmedel enligt nationell lagstiftning och som har framställt en begäran om förhandsavgörande – omfattas av de ordinära rättsmedel som föreskrivs i den nationella rätten, enligt vilka en domstol i högre instans själv kan avgöra den tvist som är föremål för begäran om förhandsavgörande och sålunda ta ansvar för att säkerställa att unionsrätten iaktas (se, för ett liknande resonemang, beslut Nationale Loterij, C-525/06, EU:C:2009:179, punkterna 6–8).
- 63 Av vad ovan anförts följer att den första frågan i mål C-197/14 ska besvaras på följande sätt. Artikel 267 tredje stycket FEUF ska tolkas så, att en nationell domstol som den hänskjutande domstolen, mot vars avgöranden det inte finns något rättsmedel enligt nationell lagstiftning, varken är skyldig att begära att EU-domstolen meddelar förhandsavgörande endast på grund av att en nationell domstol i lägre instans har begärt ett förhandsavgörande från EU-domstolen i ett mål som liknar målet vid den förstnämnda domstolen och som avser exakt samma problemställning, eller att att invänta svaret på den frågan.

Rättegångskostnader

- 64 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

- 1) **Artikel 7.2 a i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen samt artiklarna 10c–11a, 12a och 12b i rådets förordning (EEG) nr 574/72 av den 21 mars 1972 om tillämpningen av förordning (EEG) nr 1408/71, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 118/97 av den 2 december 1996 (EGT**

L 28, 1997, s. 1), i ändrad lydelse enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 647/2005 av den 13 april 2005 ska tolkas så, att ett intyg som den behöriga institutionen i en medlemsstat har utfärdat i form av ett E 101-intyg för att intyga att en arbetstagare omfattas av sociallagstiftningen i den medlemsstaten, trots att arbetstagaren omfattas av överenskommelsen om rhenskepparnas sociala trygghet som antogs av regeringskonferensen för att revidera avtalet av den 13 februari 1961 om rhenskepparnas sociala trygghet, undertecknad i Genève den 30 november 1979, inte är bindande för institutionerna i övriga medlemsstater. Den omständigheten att den institution som utfärdade intyget inte hade för avsikt att utfärda ett riktigt E 101-intyg, utan använde standardformuläret för det intyget av administrativa skäl, är inte relevant i det avseendet.

- 2) Artikel 267 tredje stycket FEUF ska tolkas så, att en nationell domstol som den hänskjutande domstolen, mot vars avgöranden det inte finns något rättsmedel enligt nationell lagstiftning, varken är skyldig att begära att Europeiska unionens domstol meddelar förhandsavgörande på grund av att en nationell domstol i lägre instans har begärt ett förhandsavgörande från Europeiska unionens domstol i ett mål som liknar målet vid den förstnämnda domstolen och som avser exakt samma problemställning eller att invänta svaret på den frågan.

Underskrifter